

УДК 35.851

Гришина Наталія Михайлівна,

к.держ.упр., доц., заступник начальника відділу
з координації наукової роботи та докторантури,
м. Харків

ЄВРОПЕЙСЬКІ ПІДХОДИ ДО ПОБУДОВИ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ В УНІВЕРСИТЕТІ

Розглянуто особливості найбільш розповсюджених моделей управління якістю вищої освіти в країнах Європи та представлено рекомендації щодо побудови систем внутрішнього забезпечення якості у вітчизняних закладах вищої освіти.

Ключові слова: якість освіти, європейські стандарти якості освіти, система внутрішнього забезпечення якості освіти.

Постановка проблеми. Впродовж тривалого часу вважалося, що якість вищої освіти не потребує додаткових заходів і формальностей, вона є природною та існує апріорі, оскільки вища освіта – це елітна галузь, здатна до самоконтролю і забезпечення високого рівня освіти.

Разом з тим інтернаціоналізація української вищої освіти, входження вітчизняних університетів до загальноєвропейського простору вищої освіти вимагає від закладів вищої освіти визнання та дотримання європейських освітніх стандартів, а також “формалізації” процесу забезпечення якості – побудови власної системи внутрішнього забезпечення якості освіти в університеті. Цього вимагає від вітчизняних закладів вищої освіти і Закон України “Про вищу освіту” (Розділ V, ст. 16) [2].

У загальному розумінні, управління якістю освіти – це системний скоординований вплив на освітню систему, освітній процес, а також на комплекс пов’язаних з ним основних управських процесів, з метою досягнення найбільшої відповідності параметрів функціонування освітньої системи, її соціальних і педагогічних результатів, встановленим і передбачуваним вимогам, нормам, стандартам і очікуванням. При цьому варто погодитися з Н. Щипачовою [5], яка акцентує увагу на амбівалентності

поняття “якість вищої освіти” і підкреслює, що якість має як інституційні (ефективність функціонування вищої школи в цілому), так і особистісні (розвиток потреб і викладачів, і студентів, успішність професійної адаптації, професійного становлення, професійного розвитку, професійного самовдосконалення, самореалізації в професії) характеристики. І саме наявність прозорих, неупереджених і дієвих зовнішніх і внутрішніх механізмів оцінювання якості вищої освіти й надання освітніх послуг можуть забезпечити потреби стейкхолдерів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різним питанням управління якістю освіти вищої школи протягом останніх років приділяється пильна увага як у розвинених країнах, так і в країнах, що розвиваються. Забезпечення якості освіти в Україні сьогодні також серед першочергових завдань, про що свідчить низка національних документів, а також праці вітчизняних дослідників та фахівців, серед яких: І. Бабин, І. Булах, О. Волосовець, О. Горпинич, М. Карпенко, О. Локшина, Т. Лукіна, О. Ляшенко, О. Поступна, Ю. П’ятницький, В. Салов, Ю. Якименко та ін.

З метою узагальнення рекомендацій щодо вдосконалення системи забезпечення якості освіти в Україні та побудови систем її внутрішнього забезпечення розглянемо особливості найбільш розповсюджених моделей управління якістю вищої освіти в Європі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Прикладом регульованої системи професійного навчання є *французька* система професіонального навчання. У Франції, як і в Україні, до теперішнього часу існує досить жорстка централізована система управління освітою в цілому і професійною освітою зокрема, що визначає пріоритетний інтерес до Франції для дослідження проблем організації і управління професійною освітою в нашій країні. За останні два століття, на думку фахівців, у Франції склалася одна із найпередовіших освітніх систем, в якій професійна освіта і навчання традиційно вважаються засобом соціального визнання громадян і тому розглядаються як важливий чинник особистісного розвитку.

Сьогодні у Франції професійне навчання є одним з чинників зростання продуктивності праці і економічного розвитку, у зв'язку з цим інвестиції в цю сферу мають пріоритетний характер і підтримуються з боку держави. Всі питання освітньої політики, за виключенням оцінки якості освіти, знаходяться у віданні Міністерства народної освіти, наукових досліджень і технологій. Позитивним моментом у системі державного контролю якості освіти Франції є відкритість та доступність до результатів перевірки й оцінки діяльності університетів, що дає можливість не лише державі, але і суспільству оцінювати академічний рівень вищих учбових закладів.

Німецька модель професійної освіти – це дуальна система. Вона ґрунтується на міцному зв'язку системи професіонального навчання з виробництвом. Регулювання системи здійснюється у межах корпоративних норм. Перелік освітніх програм, що реалізуються у рамках дуальної системи, визначається виходячи з потреб економіки і в тісній співпраці між федерацією, землями і соціальними партнерами. Відтак, траєкторія і зміст освітньої програми орієнтуються на вимоги, що пред'являються згодом до потенційного співробітника на робочому місці. Дуальна освіта в Німеччині є, по суті, державною програмою, має бюджетне фінансування. Підготовка фахівців в умовах дуальної системи освіти реалізується за допомогою паралельного навчання на підприємстві і в професійній школі. Професійне навчання на підприємстві контролюється і регулюється з боку федеральних органів управління, а навчання в професійних школах належить до предмета відання окремих територій (земель). Вони є регіональними освітніми інститутами системи загальної і професійної освіти.

Основною метою навчання в професійній школі є доповнення навчання безпосередньо на підприємстві спеціальними теоретичними знаннями (дві третини часу) і підвищення загальноосвітнього рівня (одна третина часу). При здобутті професійної освіти відвідування такої професійної школи є обов'язковим, це закріплено відповідними територіальними законами. Отримання практичних навичок безпосередньо на підприємстві проводиться в учбових майстернях і на робочому місці на великих підприємствах.

Зміст стандартів у *Великобританії* у різних професіях дуже відрізняється один від одного, але в той же час в них містяться деякі інваріантні складові, які входять в усі стандарти і формують основні комунікативні, учбові і професійні навички. У *Великобританії* введені повномасштабні модульні курси для отримання сертифікатів професійної освіти. У цій країні разом з державною сертифікацією професійної освіти існує і приватна система. Проте, сертифікати, видані приватними освітніми організаціями незалежно від їх авторитету, не представляють особливої цінності для державного сектора через відсутність державних методів контролю. За такою системою, як правило, готуються кадри для конкретного підприємства або окремих секторів економіки. Більшість середніх і вищих навчальних закладів у *Великобританії* є державними, вони підвідомчі Міністерству освіти або Міністерству культури.

У *Данії* виділяються три типи післяшкільної освіти: вища (академічна і неакадемічна), продовжена, відкрита.

Вища академічна освіта представлена університетами. Вищу неакадемічну надають так звані вищі інститути, що реалізують освітні програми університетського рівня у галузі архітектури, музики, економіки, інженерії та ін., а також вищі учбові заклади неакадемічного типу, що здійснюють підготовку зі спеціальностей, що не належать до розряду академічних – журналістика, педагогіка, соціологія та ін.

Отримати продовжену освіту в *Данії* можна в університетських центрах, що реалізують одно-, дворічні курси базової підготовки та орієнтації серед ЗВО (на зразок вітчизняних підготовчих курсів).

Відкрита освіта є освітою для дорослих, працюючих людей, що потребують зміни або підвищення кваліфікації. Відкрита освіта являється тільки платною. Вона полягає у вивченні окремих спеціалізованих дисциплін. Результати проміжних, підсумкових і кваліфікаційних випробувань (іспитів) у секторі відкритої освіти прирівнюються до екзаменаційних результатів з градуальних програм університетів.

Для порівняння вважаємо за доцільне розглянути досвід управління

якістю світи в США. У цій країні система освіти відрізняється тісним зв'язком великими корпораціями і малими фірмами, частина яких породжена самою вищою школою. Регулюючу роль в цій системі грає суспільство, а не держава. Заклади вищої освіти належать штату і їх діяльність регулюється місцевим законодавством. Суспільство через попит на ринку праці доводить свої потреби до закладів вищої освіти і контролює якість підготовки випускників. У зв'язку з цим в університетах дуже розвинені служби сприяння працевлаштуванню випускників.

Відповідальність за рівень викладання окремої дисципліни несе педагог. Програму розглядає формальна або неформальна комісія з числа колег, схвалює рада факультету, декан, університетська комісія з учбових планів, наглядова рада. Але цей розгляд носить формальний характер. У провідних університетів вимоги до програм вище, ніж в середньому по країні.

Зовнішній контроль за якістю навчання здійснюють комісії, сформовані з числа викладачів інших університетів, членів опікунської ради, випускників. Система освіти США має яскраво виражену індивідуальну орієнтацію. Вона забезпечує формування фахівця як професіонала, розвиває творчий потенціал особи, дає почуття упевненості в собі. Система самооцінки отримала найбільший розвиток, оскільки основну і таку, що регулює функції, виконують самі заклади освіти і суспільство, а не держава [1].

Таким чином, огляд систем оцінки вищої освіти за кордоном показує, що є різні підходи до того, яким чином і на яких підставах вести оцінку діяльності університетів. Проте, на думку європейських експертів, оцінка може проводитися з різними цілями, але у будь-якому разі повинна мати чіткий академічний фокус і бути спрямованою на поліпшення якості освіти. Після рішення про створення єдиного освітнього простору постала задача уніфікувати, на скільки можливо, стандарти якості вищої освіти.

У 2003 р. міністри освіти країн Болонського процесу доручили Європейській мережі забезпечення якості вищої освіти (ENQA) розробити узгоджений набір стандартів, процедур та рекомендацій для забезпечення

якості вищої освіти. Так з'явилися “Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти” (European Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area – ESG), прийняті на конференції міністрів країн Болонського процесу в Бергені у 2005 р. та оновлені на конференції в Єревані у 2015 р.

Головне призначення зазначених вище стандартів і рекомендацій – покращувати освіту, яку студенти отримують у вищих навчальних закладах Європейського простору вищої освіти, а також надати допомогу і визначити орієнтири для вищих навчальних закладів при розробці своїх власних систем забезпечення якості.

Стандарти і рекомендації, спрямовані на зовнішнє забезпечення якості, передбачають важливу роль для зовнішнього забезпечення якості, форми якого є різними в залежності від освітньої системи. Це можуть бути різні типи оцінювання закладу в цілому; оцінювання навчальних програм або програм з окремих предметів; акредитація на рівні навчальної дисципліни, повного курсу або закладу в цілому; а також комбінація різних типів перевірки. Загальна ефективність різних форм зовнішнього оцінювання у значній мірі залежить від наявності чітко виписаної стратегії внутрішнього забезпечення якості, яка має конкретні цілі, а також від застосування освітніми закладами механізмів і методів, які забезпечують досягнення зазначених цілей.

Основними складовими в частині *внутрішнього забезпечення якості* у вищих навчальних закладах ESG виділяють такі: політика закладу і процедури забезпечення якості; затвердження, моніторинг та періодичний перегляд навчальних програм і дипломів; оцінювання студентів; забезпечення якості викладацького складу; навчальні ресурси та підтримка студентів; інформаційні системи; публічність інформації та ін.

Слід відзначити, що цінність ESG не лише в тому, що вони визначають стандарти забезпечення якості освіти, вони також детально їх пояснюють та надають рекомендації щодо їх запровадження.

Так, наприклад, ESG чітко визначають політику закладу і процедури

забезпечення якості політики закладу через такий стандарт: навчальні заклади повинні визначити політику і пов'язані з нею процедури, які б забезпечували якість і стандарти їхніх навчальних програм та дипломів. Вони також мають відкрито заявити про свої наміри створити таку атмосферу і практику, які б визнавали важливість якості та її забезпечення. Задля досягнення такої мети, навчальні заклади мають розробити і втілювати стратегію постійного підвищення якості. Стратегія, політика і процедури повинні мати офіційний статус і бути доступними для широкого загалу. Вони також повинні передбачити участь студентів і інших зацікавлених сторін у процесі забезпечення якості (2006; 15).

Як рекомендації подається таке: офіційно визначені політика і процедури забезпечують загальну структуру, в межах якої вищі навчальні заклади можуть розробляти свою систему забезпечення якості і відслідковувати її ефективність. Політика і процедури також сприяють визнанню з боку громадськості права закладу на автономію. Політика містить заяви про наміри та основні засоби, за допомогою яких вони будуть досягнуті. Процедурні рекомендації можуть дати більш детальну інформацію про шляхи втілення політики і служать корисним орієнтиром для тих, хто має знати про практичні аспекти здійснення процедур.

Очікується, що програмна заява включатиме:

- відношення між викладанням та науково-дослідною роботою у закладі;
- стратегію закладу щодо якості і стандартів;
- організацію системи забезпечення якості;
- відповідальність кафедр, шкіл, факультетів та інших організаційних одиниць та осіб за забезпечення якості;
- залучення студентів до забезпечення якості;
- способи втілення політики, її моніторингу та перегляду.

Стандарт щодо навчальних програм має таке трактування: навчальні заклади повинні мати офіційний механізм затвердження, періодичного перегляду та моніторингу своїх навчальних програм і дипломів.

Рекомендації:

Довіра до вищої освіти з боку студентів та інших зацікавлених сторін виникає та підтримується, скоріш за все, завдяки ефективній діяльності із забезпечення якості освіти, яка гарантує ретельність у розробці навчальних програм, регулярність моніторингу і періодичність перегляду цих програм, забезпечуючи тим самим їхню актуальність та попит на них. Передбачається, що забезпечення якості програм включатиме:

- розробку й публікацію чітко сформульованих очікуваних навчальних результатів;
- уважне ставлення до побудови освітньо-кваліфікаційної програми – переліку дисциплін та їхньої організації і змісту;
- особливі вимоги до різних форм навчання (наприклад, денної, вечірньої, заочної форм, дистанційного навчання, навчання за допомогою електронних ресурсів), а також до різних типів вищої освіти (наприклад, академічної, професійно-технічної, професійної);
- наявність відповідних навчальних ресурсів;
- формальні процедури затвердження програм органом, який не здійснює викладання за цією програмою;
- моніторинг успішності та досягнень студентів;
- регулярний періодичний перегляд програм (за участі також зовнішніх експертів);
- регулярне спілкування з працедавцями, представниками ринку праці та іншими відповідними організаціями;
- участь студентів у діяльності із забезпечення якості.

Детально подається і стандарт щодо інформаційних систем. Навчальні заклади повинні гарантувати, що вони збирають, аналізують і використовують відповідну інформацію для ефективного управління своїми навчальними програмами та іншою діяльністю. Самопізнання – це відправна точка для ефективного забезпечення якості. Важливо, щоб навчальні заклади володіли засобами збору й аналізу інформації про свою власну діяльність. Без цього

вони не знатимуть, що працює добре, а що потребує уваги, або ж про результати інноваційної діяльності.

Цілком природно, що інформаційна система, яка забезпечує моніторинг якості і відповідає потребам конкретного навчального закладу, залежать до певної міри від місцевих умов, але очікується, що вона щонайменше повинна відображати:

- досягнення студентів та показники їхньої успішності;
- можливості випускників влаштуватися на роботу/результати працевлаштування;
- задоволення студентів навчальними програмами, які вони виконують;
- ефективність роботи викладачів;
- характер студентського складу;
- наявні навчальні ресурси та їхню вартість;
- ключові показники діяльності навчального закладу.

Навчальним закладам варто також порівнювати себе із подібними закладами, що діють на теренах європейського простору вищої освіти та поза його межами. Це дозволяє скласти про себе більш повне уявлення і дізнатись про інші засоби поліпшення якості діяльності закладу [4].

Слід зазначити, що виклики, пов'язані із побудовою внутрішніх систем забезпечення якості, що постали перед українськими закладами вищої освіти, не є унікальними. Країни постсоціалістичного табору, які вже реформували свої системи вищої освіти, мають подібний досвід і напрацювання. Зокрема, практичні рекомендації чеських експертів спрямовані на те, як побудувати власну систему забезпечення якості згідно з європейськими стандартами та подолати труднощі перехідного періоду. Унікальність чеського досвіду полягає в тому, що в Чеській Республіці період побудови національної системи забезпечення якості вищої освіти припав на момент, коли питаннями забезпечення якості почали перейматися всі європейські країни. Причиною цього стала масовізація вищої освіти – в усіх європейських країнах зростала частка випускників, які вступають до вищих навчальних закладів, як і кількість

самих закладів. Інтернаціоналізація та зростання міжнародної мобільності студентів і викладачів потребували системи універсальних вимог до навчальних закладів, програм, дипломів і ступенів.

Відповідно до стандартів ESG, які стосуються внутрішнього забезпечення якості, чеські експерти, перш за все, акцентують увагу на таких засадах побудови власної внутрішньої системи забезпечення якості освіти:

1. Умови та середовище, в яких функціонують університети. Часта зміна міністрів і урядів, законодавчі зміни, невизначеність довгострокової перспективи – знайома ситуація для України. Важливим є визнання якості вищої освіти ціллю, яка є незаперечною, і яка визнається всіма учасниками - стейкхолдерами у сфері вищої освіти.

Коли якість освіти є спільною метою для закладів вищої освіти та для національної акредитаційної комісії, тоді труднощі перехідного періоду – наприклад, реформування системи державного замовлення і перехід від планової до більш гнучкої і обґрунтованої системи розподілу бюджетних місць, не є критичними для розвитку вищої освіти.

2. Місія та план розвитку (візія) університету. Ці концептуальні положення повинні бути задокументовані та доступні для ознайомлення, наприклад, на сайті. Місія визначає рівень підготовки фахівців у навчальному закладі – бакалаврський, магістерський, докторантський, професійну чи академічну орієнтацію закладу тощо.

Наприклад, заклад може визначити, що його місією є якісна підготовка висококваліфікованих бакалаврів певної галузі та зосередити свої зусилля саме на цьому, не витрачаючи їх на імітацію наукової діяльності чи слабкі PhD програми.

3. Підтримка академічної доброчесності та запобігання проявам академічного шахрайства. Підтримка академічної доброчесності в університеті потребує інституціоналізації, а саме: прийняття відповідного кодексу, організацію роботи етичної комісії, видання нормативних документів для запобігання плагіату, списуванню, іншим формам проявам академічного

шахрайства. Важливо, щоб ці процеси не відбувалися суто формально, а процедура прийняття рішень етичною комісією повинна передбачати можливість захисту та апеляції.

4. *Внутрішня синергія університету.* Ефективна співпраця структурних підрозділів університету, а не боротьба за повноваження та ресурси, також впливає на внутрішнє забезпечення якості освіти. Перерозподіл обмежених ресурсів може стати потужним ресурсом для розвитку за умов ефективної організації і налаштування системи повноважень та відповідальності.

5. *Викладацький склад і “потьомкінські села”.* Якість викладацького складу – виключна відповідальність університету. Якщо заклад усвідомлює свою місію, а якість освіти є не лише гаслом, а і ціллю, то адміністрація докладатиме всіх зусиль для залучення і утримання кваліфікованих фахівців.

Якщо ж навчальні заклади підходять до питання якості викладання суто формально, то вже завданням акредитаційної комісії є перевірка не лише “паперової звітності, скільки докторів і професорів читають лекції”, а й того, чи справді зазначені спеціалісти працюють і викладають в конкретному закладі.

6. *Студентоцетризм: чи можуть студенти бути залучені до внутрішнього оцінювання якості?* Студенти – важливі та впливові учасники академічного життя. Розвиток взаємоповаги у стосунках учня і викладача суттєво впливає на якість освіти і викладання в університеті. Зокрема, важливим є зворотній зв'язок під час оцінювання – коли студенти не просто отримують оцінки за виконані завдання, а й розуміють, чому саме такі оцінки, і з чого вони складаються (робота під час семінарів, лекцій, самостійна робота із джерелами, підсумковий тест тощо).

Важливим є наявність “приймальних годин” викладачів – їхня фізична присутність на кафедрі чи в аудиторії в певний час, протягом якого студенти можуть підійти і отримати консультацію з того чи іншого питання стосовно навчання чи виконання робіт. Таким чином студенти отримують зворотній зв'язок від викладача, який, за потреби, супроводжується порадами щодо навчального процесу. Це суттєво впливає на мотивацію студентів до навчання та їхню

академічну доброчесність (якщо вони розуміють завдання та фінальний результат – вони менш схильні вдаватися до різних видів академічного шахрайства), що, в свою чергу, також впливає на якість освіти в університеті.

7. Самооцінка університету: критичний погляд чи негативна реклама?

Забезпечення відповідності стандартам ESG є своєрідним критичним оцінюванням університетом самого себе, своїх сильних і слабких сторін. Проте, не завжди адміністрація університету готова взяти до уваги цю інформацію як об'єктивні і неупереджені дані, на основі яких варто приймати рішення. Часто критика сприймається як негативна реклама, яка ставить під загрозу існування самого навчального закладу. Експерти радять у таких випадках користуватися документом про місію і бачення довгострокового розвитку університету, щоб критично оцінити виявлені проблеми та можливості їх розв'язання.

8. Політика прозорості. Університет повинен вчасно надавати і оновлювати інформацію про свою діяльність. Офіційний сайт є найважливішою складовою політики прозорості. Важливо, щоб сайт надавав суттєву інформацію – зокрема, про програми, які пропонуються, їх зміст, очікувані навчальні результати і кваліфікації, процедури викладання, навчання і оцінювання, показники успішності, навчальні можливості, інформацію про працевлаштування випускників тощо. Сайт повинен бути інформативним, корисним і містити підтверджені дані, а не лише красиві фото щасливих студентів чи активного студентського життя [6].

Висновки. В Європі поки що відсутня єдина система інституційної оцінки діяльності освітніх установ, аналогічна системі акредитації в США. Проте в кожній країні існують свої підходи до забезпечення й оцінки якості вищої освіти. Історично сформувались “англійська” модель якості освіти, яка базується на внутрішній самооцінці академічної спільноти, і “французька” модель, що ґрунтується на зовнішній оцінці закладів вищої освіти з погляду його відповідальності перед суспільством.

Таким чином, якість освіти, тобто якість викладання і навчання у закладах вищої освіти, відображає міру, в якій навчальна діяльність та навчальні засоби допомагають студентам досягнути відповідних цілей

навчання, які визначені навчальною програмою. Гарантія якості освіти охоплює як структуру, так і процеси, за допомогою яких навчальні заклади підтримують якість, використовуючи різні систематичні дії щодо забезпечення якості освіти, які плануються ними наперед.

Разом із тим аналіз існуючих за кордоном систем контролю якості вищої освіти показує, що, незважаючи на різноманітність і специфіку повноважень організацій, зайнятих його забезпеченням, комплекс цілей, що реалізуються ними, і завдань традиційно включає: забезпечення і/або поліпшення якості освітньої діяльності в економічному, соціальному і культурному контексті своїх країн; надання підтримки закладам вищої освіти по поліпшенню якості викладання і навчання; поширення досвіду та передових практик побудови системи внутрішнього забезпечення якості освіти в університеті.

Закордонний досвід націлює нас на те, що перелік освітніх програм, що реалізуються у закладах освіти, необхідно визначати виходячи з потреб різних видів економічної діяльності та у співпраці з роботодавцями та соціальними партнерами. Відтак, траєкторія і зміст освітніх програм орієнтуються на вимоги, що висуваються згодом до потенційного працівника на робочому місці. Як конкретні рекомендації можна розглядати моніторинг запиту ринку, який необхідно запровадити в університетах: аналіз оголошень різного роду джерел інформації про найбільш затребувані професії, безпосередня співпраця з роботодавцями, різного виду опитування працюючих про те, яких саме знань не вистачає. І, спираючись на результати таких досліджень, періодично здійснювати перегляд і доповнення програм навчання.

Таким чином, запроваджуючи власну систему забезпечення якості освіти у вітчизняних закладах вищої освіти, слід усвідомлювати те, що ця система включає як структуру, так і процеси, за допомогою яких навчальні заклади гарантують якість освіти завдяки системній діяльності, що планується заздалегідь.

Список використаних джерел:

1. Демина О. С. Зарубежный опыт управления качеством образовательной деятельности. URL: <https://cyberleninka.ru/article/v/zarubezhnyy-opyt-upravleniya-kachestvom-obrazovatelnoy-deyatelnosti> (дата звернення: 10.10.2018).
2. Закон України “Про вищу освіту” від 01.07.2014 р. № 1556-VII (із змінами). URL:

<http://zakon.rada.gov.ua/go/1556-18> (дата звернення: 10.10.2018).

3. Свіжевська С.О. Експертиза якості освіти: європейський підхід до оптимізації критеріїв акредитації у ВНЗ України. URL: <http://www.nmu.org.ua/ua/content/infrastructure> (дата звернення: 10.10.2018).

4. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (European Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area – ESG. URL: http://osvita.kpi.ua/files/downloads/Standart_EPVO (дата звернення: 10.10.2018).

5. Щипачова Н. В. Качество образования в системе высшей школы: социологический аспект : автореф. дис. ... канд. социол. наук : 22.00.06. Екатеринбург, 2005. 18 с.

6. Як побудувати систему внутрішнього забезпечення якості освіти в університеті відповідно до європейських стандартів: чеський досвід для українських ВНЗ. URL: <http://www.saiup.org.ua/novyny/yak-pobuduvaty-systemu-vnutrishnogo-zabezpechennya-yakosti-osvity-v-universy> (дата звернення: 10.10.2018).

Hryshyna N. M. European approaches to forming up of quality assurance of education in university.

The article deals with the features of the most common models of quality management in higher education in Europe and presents recommendations for the forming up of quality assurance systems in Ukrainian higher education institutions.

Key words: quality of education, European standards of quality of education, system of internal quality assurance of education.

Надійшла до редколегії 29.11.2018 р.